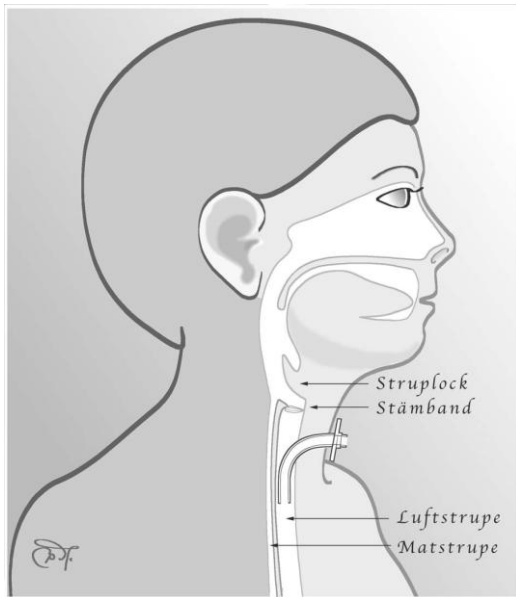

Umeå 20120110

Trakeostomi, är en konstgjord förbindelse mellan luftröret och huden på halsen. Ordet kommer från det grekiska; trakea = luftstrupe och stomi = (mun) öppning. Det finns olika bakomliggande orsaker till varför en trakeostomi utförs, men syftet är alltid att skapa en säker andningsväg. För att hålla förbindelsen öppen sätter man dit ett rör, en så kallad kanyl. Kanyler finns i flera olika utföranden och är oftast av plast. En del behöver ha kanyl en kortare tid, en del längre, kanske i flera år.

Hur går det till

Barnet sövs för att få sin trakeostomi. Man väljer storlek och typ av kanyl efter barnets storlek och behov.

Den nya andningsvägen

Andningsvägen är nu förkortad. Luften går direkt in genom kanylen i halsen, ner i luftröret och lungorna. Näsan och svalget är därmed "urkopplade". Näsan sköter normalt fuktsättningen och uppvärmningen av inandningsluften. Eftersom inandningsluften hos trakeostomerade ej passerar näsan behöver barnet en fukt- / värme-växlare, en extra-näsa. Den utgörs av ett filter som sätts ytterst på kanylen och som inandningsluften passerar innan den når luftröret. För att kompensera näsans fuktsättning av inandningsluften får man droppa koksalt i kanylen.

Vi har en del slem i våra luftvägar och normalt märker vi inte av det. Flimmerhår i luftvägarna transporterar slemmet mot matstrupsöppningen och vi sväljer undan utan att tänka på det. Med kanyl fungerar slemtransporten sämre och vi får hjälpa barnet genom att suga upp slemmet ur kanylen. Sugning skall begränsas till själva kanylen. Om man suger nedanför kanylen är det risk att man skadar slemhinnan i luftvägen. Slemmet kan ibland bli segt exempelvis i samband med en förkylning, man kan då behöva droppa extra koksalt i kanylen för att lösa upp det.

Mat och dryck

Matstrupen sitter bakom luftstrupen i svalget. Kanylen kan i vissa fall försvåra sväljningen, men utgör i sig inget hinder för att äta.

Röst och tal

Rösten bildas då utandningsluften passerar stämbanden. Stämbanden sitter ovanför kanylen (se bilden). Barnet kan alltså inte prata/ljuda om luften enbart går in och ut genom kanylen och ej passerar stämbanden. En möjlighet att avhjälpa detta är att använda en så kallad talventil. Denna är konstruerad så att inandningen går genom kanylen och utandningsluften leds upp förbi stämbanden. Det är viktigt, även för det lilla barnet, att kunna uttrycka sig med ljud.

Den dagliga skötseln

Trakealkanyl i sig utgör inget hinder för att vara hemma, vistas på dagis och gå i skola som andra barn.

Var god se separata skötselråd från Barnkliniken.

Katarina Olofsson, Överläkare/foniater på öron-, näs och halskliniken, Norrlands
Universitetssjukhus, 901 85 Umeå, Tidsbokningen 785 91 39